

VENÄJÄSTÄ VIEROITETUT

Suomalaiset suhtautuvat itänaapuriinsa aiempaa kriittisemmin

Suomalaisten suhtautuminen Venäjää kohtaan on muuttunut vuosituhannen edetessä myönteisestä kohti selvästi kielteisempää asennoitumista, ja Venäjä koetaan nykyisin laajalti sotilaalliseksi uhaksi. Maan talouden ja demokratian tilan suomalaiset kokevat lohduttomaksi. Asennekäänne on tapahtunut vuoden 2012 jälkeen Venäjän ja länsimaiden välien yleisen huonontumisen vanavedessä.

Suomalaisten suhtautuminen venäläisiin kanssaihmisinä tai Venäjään tärkeänä kaupakumppanina ei kuitenkaan ole rapautunut. Suomen ja Venäjän kahdenvälisen suhteiden ylläpitoa pidetään tärkeänä, mutta entistä harvempi näkee aihetta Venäjän kantojen myötäilyyn.

- ◆ Kolmasosa (34 %) suomalaisista suhtautuu Venäjään myönteisesti ja 45 prosenttia kielteisesti.
- ◆ Enemmistö (59 %) pitää Venäjää sotilaallisena uhkana.
- ◆ Vain neljäsosa (26 %) katsoo Venäjän kuuluvan eurooppalaiseen kulttuuripiiriin.
- ◆ Reilut neljä kymmenestä (43 %) katsoo, ettei kauppasuhteita Venäjään pitäisi heikentää talouteen liittymättömien ongelmien takia.

Suomalaisten käsitys Venäjästä on muuttunut 2000-luvun mittaan paljon aiempaa kielteisemmäksi. Nyt noin kolmannes (34 %) on sitä mieltä, että suomalaisilla ei ole mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti, vaikka Venäjällä on omat ongelmansa (Kuvio 1). Selvästi useampi (45 %) on asiasta kuitenkin toista mieltä.

Vaikka asenteet Venäjää kohtaan ovat aavistuksen myönteisempiä kuin edeltävässä mittauksessa (syksy 2020), on pidemmän aikavälin muutos kulkenut kohti selvästi aiempaa viileämpää suhtautumista. Käännepaikka ajoittuu noin kymmenen vuoden taakse. Vielä vuonna 2012 lähes kaksi kolmesta (63 %) suhtautui Venäjään suopeasti, mutta sittemmin myönteinen suhtautuminen Venäjää kohtaan on pudonnut noin 30 prosenttiyksikköä.

Asennekehitys on linjassa muissa länsimaissa havaitun kanssa. Suhtautuminen Venäjään on muuttunut useimmissa länsimaissa kielteiseen suuntaan sen jälkeen, kun Venäjän federaation presidentti Vladimir Putin aloitti kolmannen presidenttikautensa vuonna 2012 ja Venäjä miehitti Krimin vuonna 2014.¹

Suuret asennevaihtelut ovat ominaisia suomalaisten suhtautumiselle Venäjään. On ilmeistä, että suomalaiset seuraavat verratien tarkoin tapahtumia Venäjällä ja Venäjän toimintaa maailmalla ja reagoivat etenkin kielteisiin ilmiöihin. Viime vuo-

sien suurimmat muutokset on havaittu ajankohdina, joita ovat edeltäneet esimerkiksi Venäjän sotatoimet Ukrainassa vuonna 2014, ja Syyriassa vuonna 2016 sekä viimeisimpänä oppositiopolitiikko Aleksei Navalnyiin kohdistunut murhayritys vuonna 2020.

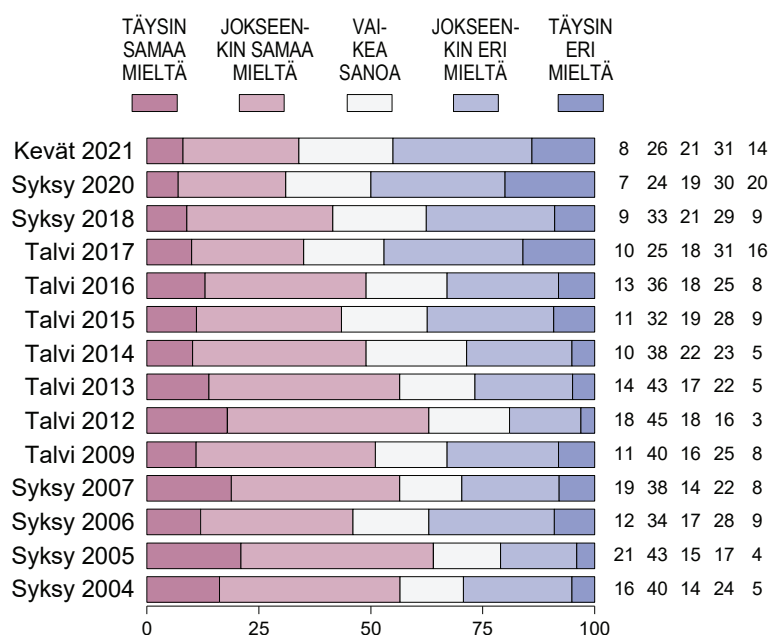
On kuitenkin liian aikaista sanoa, onko suomalaisten aiemmin osoittama ymmärtäväinen suhtautuminen Venäjään muuttumassa pysyvämmän torjuvaksi. Viimeksi asenteet heilahtivat hieman myönteisempään suuntaan syksyllä 2018. Syiksi tähän saattoivat riittää aiemmin samana vuonna järjestetyt jalkapallon MM-kisat ja Helsingissä järjestetty Yhdysvaltain ja Venäjän presidenttien huipputapaaminen.²

Pysyvämmän asennemuutoksen puolesta kielii kuitenkin se, että kielteinen suhtautuminen Venäjään on suurempaa, mitä nuorempi vastaaja on (Kuvio 2).

Selvästi Venäjä-myönteisin ikäluokka ovat yli 65-vuotiaat (60 %). He ovat varttuneet ja tehneet töitä aikakautena, jota leimasivat kylmä sota sekä Suomen ja silloisen Neuvostoliiton monisäikeiset erityissuhteet niin taloudessa, kulttuurissa kuin politiikassakin. Vanhimpien ikäkohorttien väistyessä myös suomalaisten suopeus Venäjää kohtaan vähenee ajan myötä, ellei Venäjä sitten onnistu

Mitä nuorempi vastaaja, sitä Venäjä-kriittisempi.

KUVIO 1. ”Vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti” (%)

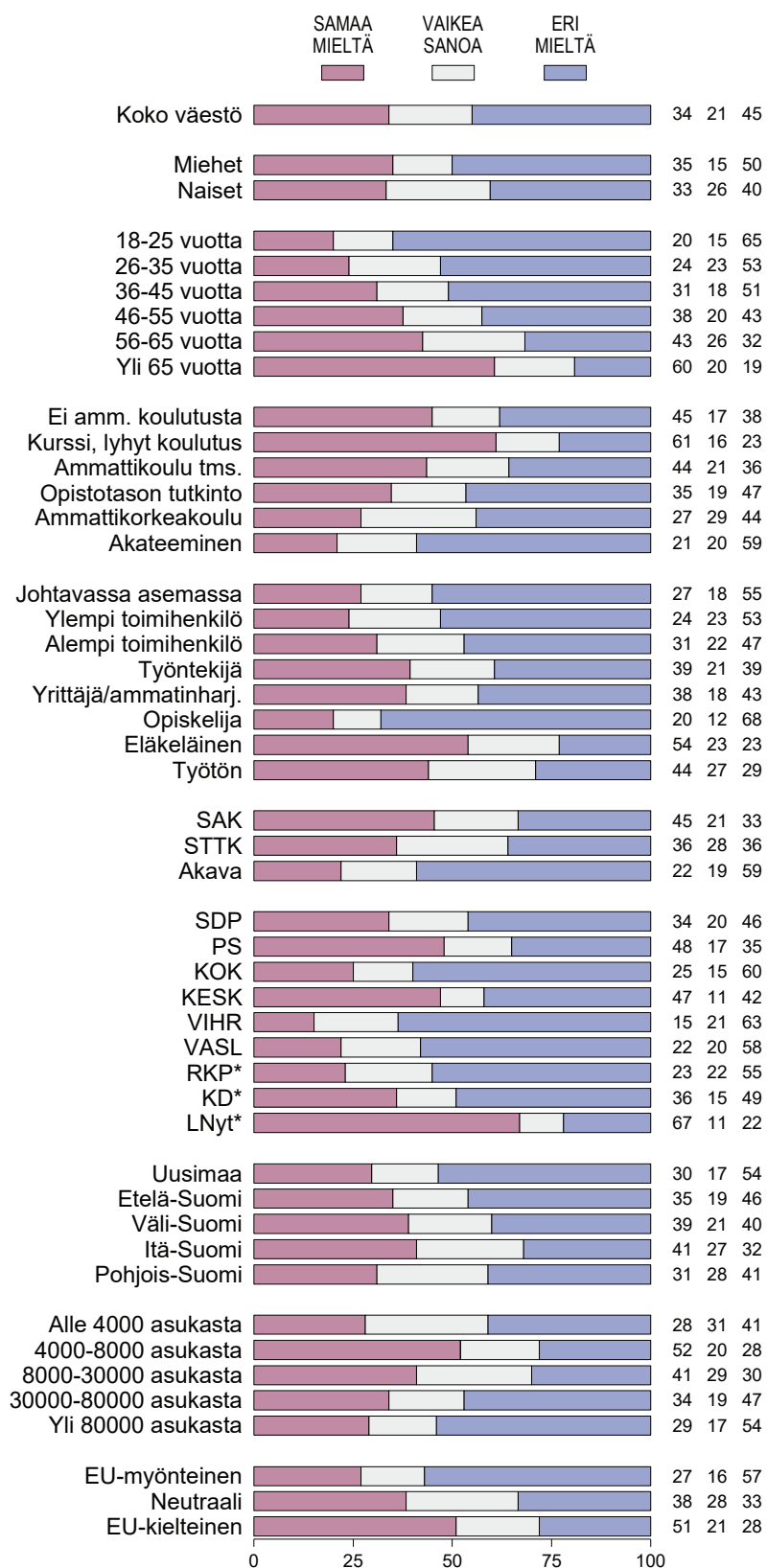
tulevaisuudessa puhuttelevaan uudella tavalla nuorempien suomalaisten ikäluokkia.

Iän lisäksi koulutustaso vaikuttaa voimakkaasti Venäjä-näkemyksiin. Myönteinen suhtautuminen

vähenee koulutustason kasvaessa ja on pienintä akateemisesti koulutettujen keskuudessa (21 %).

Myös maantieteellä ja puoluekannalla on väliä. Kartalla myönteisintä suhtautuminen Venäjään

KUVIO 2. "Vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti" (%)

on Itä-Suomessa, torjuvinta puolestaan Uudella- maalla. Puolueiden äänestäjäryhmistä erottuvat Liike Nyt³ äänestävät (67 %) vahvalla Venäjä- myönteisyydellään, mutta myös perussuomalais- ten (48 %) ja keskustan (47 %) kannattajien suhtau- tuminen on keskimääräistä myönteisempää.

Vihreiden kannattajat (15 %) ovat selvästi kriit- tisimpiä, mutta myönteinen suhtautuminen Venä- jään on vähissä myös vasemmistoliittoa (22 %), RKP:tä (23 %) ja kokoomusta (25 %) äänestävien parissa. Näistä ryhmistä huomio kiinnittyy erityi- sesti vasemmistoliiton kannattajiin. Vielä vuonna 2004 liki kolme neljäsosaa vasemmistoliittoa äänestäneistä suhtautui Venäjään myönteisesti.⁴ Vasemmistoliiton nykyisistä kannattajista ei vas- taavaa yhteyttä Venäjään enää juuri löydy.

Taantuva talous, menetetty demokratia

Suomalaiset ovat selvästi vieraantuneet Venä- jästä viime vuosikymmenten aikana. Kuvan tar- kentamiseksi kansalaisia pyydettiin arvioimaan yhtätoista Venäjää koskevaa luonnehdintaa sen mukaan, kuinka hyvin ne vastaavat heidän omia käsityksiään (Kuvio 3). Koska vastaava kysymys- sarja esitettiin EVAn Arvo- ja asennetutkimuk- sessa myös vuosina 2005 ja 2015, päästiin arvioi- maan, missä määrin suomalaisten käsitykset Venä- jästä ovat muuttuneet (Kuvio 4).

Suomalaiset arvioivat Venäjän talouden ja demokratian tilan lohduttomaksi. Nyky-Venäjä nähdään yksinvaltaisesti johdettuna maana, jossa talous taantuu ja eriarvoisuus rehoittaa.

Miltei kaikki (89 %) pitävät Venäjää eriarvoi- sena, suurten tulo- ja hyvinvointierojen yhteis- kuntana. Tältä osin suomalaisten näkemys ei ole muuttunut aiemmasta. Uutta on kuitenkin se, että aiemmin vallinnut hienoinen optimismi Venä- jän talouden suhteen on huvennut. Vielä vuonna 2005 lähes neljä kymmenestä piti Venäjää nope- asti kehittyvänä ja vaurastuvana, mutta nyt näin ajattelee vain reilu kymmenesosa (13 %) suomalaisista. Joka toisen (51 %) mielestä Venäjän talous lui- suu alamäkeä.

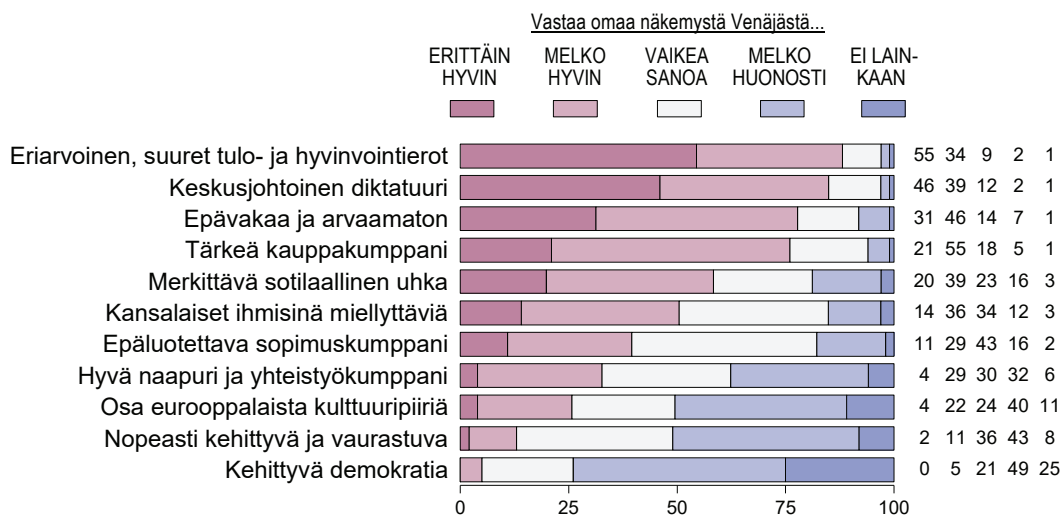
Demokratian osalta Venäjän tilanne nähdään surkeana. Ylivoi- maisen enemmistön (85 %) mie- lestä Venäjä on lähinnä keskusjohtoinen dikta- tuuri. Kehittyvänä demokratiana sitä pitää vain viisi prosenttia suomalaisista, ja kolme neljästä (74 %) on toista mieltä. Suomalaisten tulkinta venä- läisen demokratian tilasta on synkistynyt rajusti, liki kolmekymmentä prosenttiyksikköä kuudessa- toista vuodessa. Samalla käsitys venäläisen yhteis- kunnan autoritaarisuudesta on voimistunut mil- tei yhtä paljon.

Kuva Venäjän demokratiasta on synkistynyt rajusti.

Venäjää pidetään uhkaavana

Suomalaisten Venäjä-kuvan synkistyminen tapah- tui pääosin jo vuonna 2015. Arvioissa keväällä 2021 havaitut muutokset jäävät pääsääntöisesti vähäiseksi. On ilmeistä, että vuonna 2014 alka- nut Ukrainan sota, Krimin valtaus sekä yleisem- min Venäjän ja länsimaiden välien jatkuva huo-

KUVIO 3. Miten eri väitteet ja luonnehdinnat vastaavat sitä kuvaa, joka itsellä on nykyisestä Venäjästä (%)

noneminen heijastuivat voimakkaasti suomalaisten Venäjä-asenteisiin.

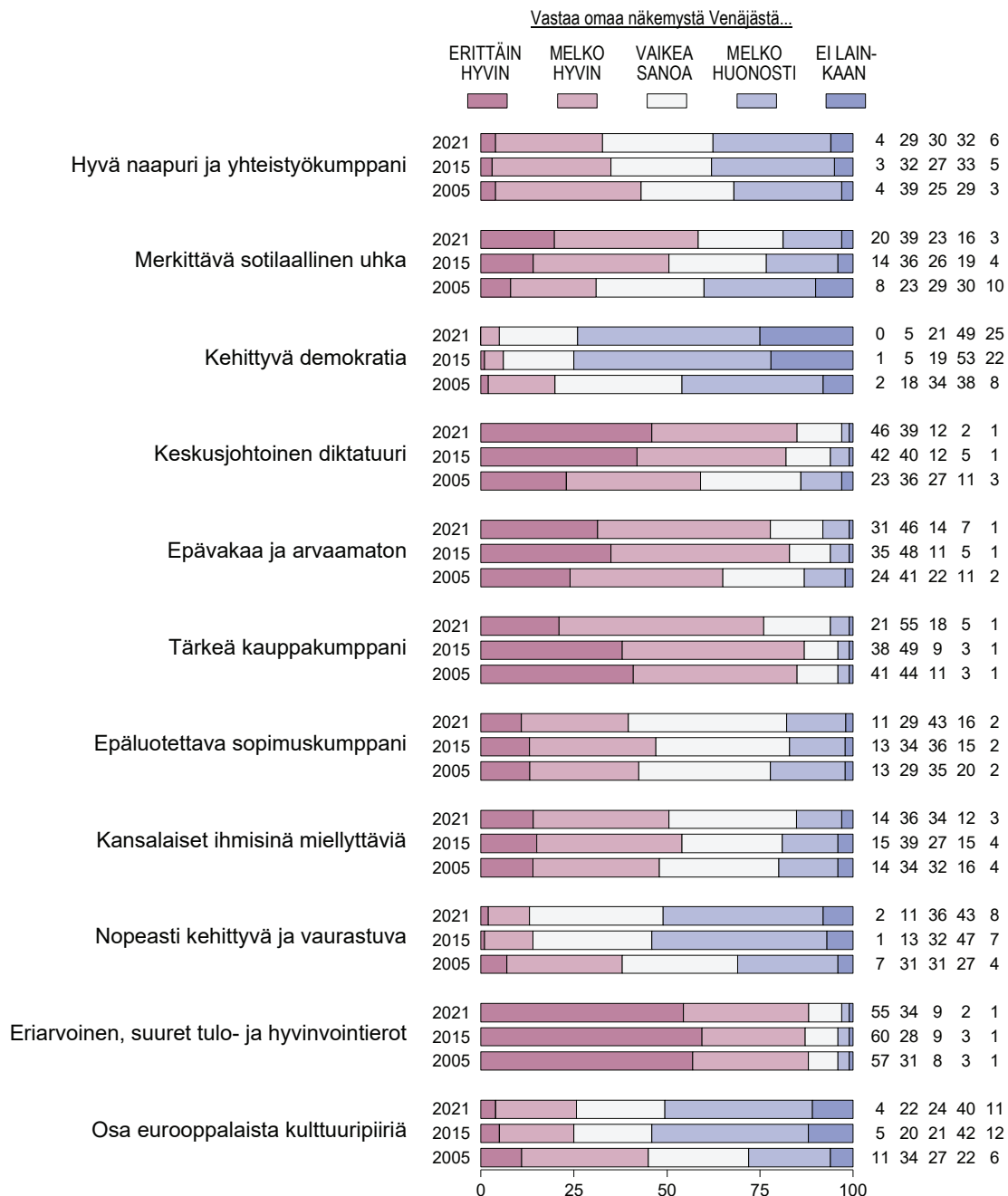
Myöhempi kehitys Venäjällä ja maailmalla ei ole juuri antanut aihetta korjata käsityksiä. Ihmisoikeuksien polkeminen, kansainvälisen oikeuden rikkominen sekä monet muut toimet hybridivai- kuttamisesta aina maan johtoon kytkettyihin sala- murhiin ja hämääriin liiketoimiin asti ovat nostat- taneet suomalaisissa uudenlaista Venäjä-kriitti- syyttä, joka haastaa suomalaisten Venäjä-käsityk- siä leimanneen pragmatismia ja jossain määrin

myös jakaa kansaa (ks. *Venäjä-asenteiden kyyh- kyt ja haukat* sivuilla 9–10).

Kyse ei kuitenkaan ole vain siitä, että Venäjän kehitystä arvioidaan paljon aiempaa kriittisem- min. Naapurimaa koetaan nyt Suomessa selvästi aiempaa uhkaavampana. Yli kolme neljästä (77 %) pitää Venäjää epävakaana ja arvaamattomana, ja selvän enemmistön (59 %) mielestä Venäjä on myös merkittävä sotilaallinen uhka.

Muutos vuosituhatteen alkuvuosista on merkit- tävä. Vuonna 2005 noin kaksi kolmesta piti kyllä

KUVIO 4. Miten eri väitteet ja luonnehdinnat vastaavat sitä kuvaa, joka itsellä on nykyisestä Venäjästä: arviot vuosina 2005, 2015 ja 2021 (yhteiset arviointikohteet, %)

Venäjää epävana ja arvaamattomana, mutta alle kolmasosa piti sitä sotilaallisena uhkana. Kasvua uhkakokemuksessa on lähes 30 prosenttiyksikköä, josta osa on kertynyt myös aivan viime vuosina, eli vuoden 2015 mittauksen jälkeisenä aikana.

Tässä valossa ei ole yllättävää, että arviot Venäjistä naapurina jäävät valjuiksi. Kolmannes (33 %) katsoo, että Venäjä on Suomelle hyvä naapuri ja yhteistyökumppani, mutta suurempi osuus (38 %) ei pidä sitä kelpo naapurina. Kun lukemia verrataan vuosituhannen alkuvuosiin, pudotusta naapuruuutta koskevista arvioista on kertynyt kymmenen prosenttiyksikköä, eli vähemmän kuin monen muun Venäjää koskevan arvion kohdalla.

Tämä saattaa kertoa siitä, että suomalaiset katsovat Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön toimineen edelleen kohtuullisesti muuttuneista olosuhteista huolimatta. Vaikka Venäjä nähdään epävana ja uhkaavana, monen suomalaisen mielestä

sen kanssa tulee pystyä elämään ja tekemään yhteistyötä, koska yhteisiä ja hoidettavia asioita on joka tapauksessa paljon.⁵

Tosiasiasta kuitenkin on, että Suomen ja Venäjän 1 340 kilometriä pitkä raja on myös Euroopan unionin ulkoraja.

Sen koetaan piirtyneen selvemmin myös kulttuurin ja arvojen osalta. Vain neljännes (26 %) katsoo, että Venäjä on osa eurooppalaista kulttuuripiiriä. Enemmistön (51 %) mielestä se ei kuulu eurooppalaiseen perheeseen. Vielä vuonna 2005 suomalaiset ajattelivat pitkälti toisin. Tuolloin 45 prosenttia suomalaisista piti Venäjää osana Eurooppaa.

Venäläisiä ja kauppaa arvostetaan

Venäjä on siis loitontunut Euroopasta, ja osana tätä kehitystä myös Suomen ja Venäjän naapurisuhte on saanut kolhuja. On kuitenkin perusteltua olettaa, että jos Venäjän kehitys jonain päivänä kääntyy vähemmän autoritääriseen ja uhkaavaan suuntaan, yhteistyö naapurin kanssa voi syventyä nopeastikin.

Edellytyksiä tälle on olemassa, sillä aivan kaikki ei ole muuttunut. Suomalaisen käsitys venäläisistä kanssaihmisinä on ennallaan. Joka toinen (50 %) pitää venäläisiä miellyttävinä ihmisinä, ja eri mieltä on vain 15 prosenttia. Venäjän voimkaan kielteiseksi koettu kehitys ei suomalaisten mielestä selvästikään ole sen kansalaisten vika, sillä käsitykset venäläisistä eivät käytännössä ole muuttuneet vuodesta 2005.

Myös talouden ja kaupan kohdalla asenteissa on huomattavaa vakautta – sekä hyvässä että pahassa.

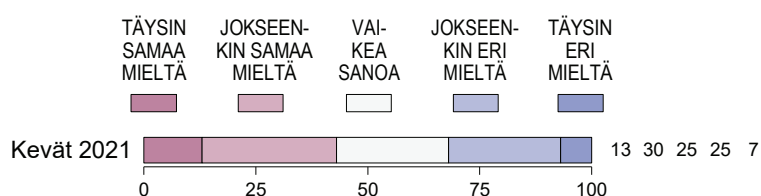
Suomalaisen käsitys Venäjästä sopimus Kumppanina on epäilevä. 40 prosenttia suomalaisista katsoo, että Venäjä on epäluotettava sopimus Kumppani. Epävarmuus Venäjän luotettavuudesta on kuitenkin huomattavan laajaa (43 %), ja vain vajaa viidennes (18 %) arvioi, että venäläisten kanssa sovittuun voi luottaa. Käsitykset eivät kuitenkaan ole juuri muuttuneet vuodesta 2005.

Suomalaiset pitävät edelleen varsin laajalti Venäjää meille tärkeänä kauppakumppanina. Näin ajattelee kolme neljästä (76 %) ja vain harva (6 %) on eri mieltä. Arviot Venäjän tärkeydestä kauppakumppanina ovat kuitenkin haalistuneet kymmenisen prosenttiyksikköä vuodesta 2015. Suoraviivaisin selitys tulokselle lienee käsitys Venäjän roolin vähentymisestä Suomen ulkomaankaupassa EU:n vuonna 2014 ja sen jälkeen Venäjälle asettamien pakotteiden ja vientiä vaikeuttavien vastapakotteiden myötä. Tosiasiassa pakotteiden vaikutus Suomen ja Venäjän käymään kauppaan on jäänyt elintarvikkeiden vientiä lukuun ottamatta melko vähäiseksi.⁶ Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö pakotteilla voisi olla vaikutusta asenteisiin.

Venäjä-pakotteet saavat suomalaisilta ristiriitaisen vastaanoton. Reilut neljä kymmenestä (43 %) katsoo, ettei kauppasuhteita Venäjään pitäisi heikentää talouteen liittymättömien ongelmien takia. Kolmasosa suomalaisista (32 %) kuitenkin pitää poliittisten pakotteiden käyttöä Venäjää vastaan perusteltuina (Kuvio 5).

Enemmistö ei laske Venäjää osaksi Eurooppaa.

KUVIO 5. ”Venäjä on Suomelle tärkeä kauppakumppani, eikä kauppasuhteitamme pidä heikentää talouteen liittymättömien ongelmien takia” (%)

Väestöryhmittäin eriteltyinä asennoituminen pakotteisiin (ks. erillinen Kuvioliite) muistuttaa pitkälti suhtautumista Venäjää kohtaan yleensä (ks. Kuvio 2 sivulla 3). Erona on kuitenkin se, että Venäjä-kriittisyys muuttuu pehmeämmäksi, kun taloudelliset intressit tuodaan mukaan tarkasteluun. Lähes kaikissa väestöryhmissä osa Venäjään periaatteessa kielteisesti suhtautuvista kääntää takkiaan eikä vaarantaisi taloussuhteita poliittisista syistä. Ainoan poikkeuksen tähän sääntöön tekevät vihreiden kannattajat, joista löytyy enemmän niin pakotteiden kannattajia (68 %) kuin Venäjä-kielteisiä (63 %).

Venäjäsuhteiden vaikea yhtälö

Suomalaisten verraten kriittinen asennoituminen Venäjää kohtaan siis joustaa jossain määrin talousasioissa. Suomelle jouston rajoja asettaa kuitenkin EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP), jonka puitteissa EU-maat yhdessä linjaavat esimerkiksi pakotteista ja pyrkivät koordinoimaan kantojaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeisiin kysymyksiin, kuten Venäjään.

Suomalaisten enemmistön mielestä maamme tulisi kuitenkin pyrkiä pitämään EU:n liekanaru mahdollisimman pitkänä. Reilut kaksi kolmasosaa (68 %) katsoo, että Suomen tulee pitää huolta kahdenvälisistä suhteistaan Venäjään huolimatta siitä, miten EU:n ja Venäjän väliset suhteet kehittyvät

(Kuvio 6). Toista mieltä asiasta on vain reilu kymmenys (13 %).

Kyseessä lienee ensi sijassa periaatteellinen tuenilmaisu hyvälle Venäjä-suhteiden hoidolle pikemmin kuin valmius katsoa Venäjän toimia läpi sormien. Nykyisessä mielipideilmastossa suomalaiset nimittäin karsastavat Venäjän myötäilyä aiempaa enemmän. Vajaa neljäsosa (23 %) on sitä mieltä, ettei Suomen pitäisi ottaa kantaa sellaisiin kansainvälisiin kysymyksiin, jotka asettaisivat hyvät Venäjä-suhteemme vaakalaudalle. Joka toinen (51 %) kuitenkin edellyttää, että tarvittaessa Suomessa kyetään linjauksiin, joihin Venäjä voi reagoida vahvan kielteisesti (Kuvio 7).

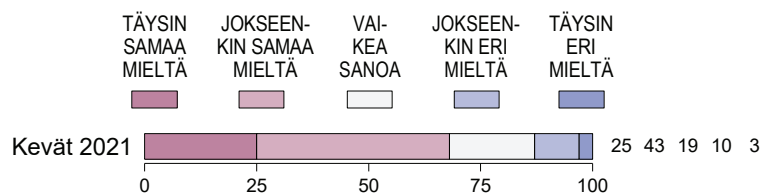
Asennemuutos on selkeä, sillä vielä vuonna 2007 varovaista linjaa suositteli lähes neljä kymmenestä. Entistä harvempi näkee aihetta Venäjän kantojen myötäilyyn tai vaikenemiseen asioissa, jotka ovat Venäjälle vaikeita.

Vastausten väestöryhmittäinen erittely (ks. Kuvioliite) kertoo, että mielipiteet jakautuvat pääosin totuttulla tavalla. Varovaisuus idän suuntaan kasvaa iän myötä ja vähenee koulutustason noustessa.

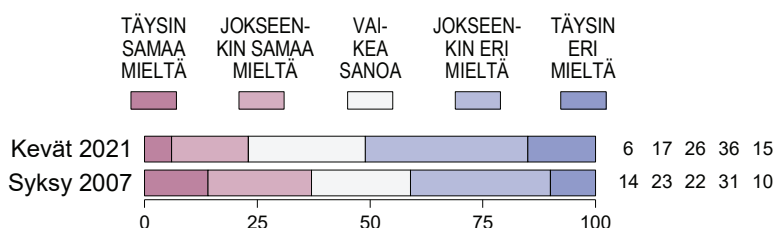
Puolueiden äänestäjäryhmien välillä tapahtuu kuitenkin kiinnostava jako kahteen leiriin. Niistä ensimmäiseen ryhmittyvät niin sanotun sateenkaarihallituspohjan puolueita (SDP, kokoomus, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP) kannattavat,

Aiempaa harvempi näkee syytä Venäjän myötäilyyn.

KUVIO 6. ”Suomen tulee pitää huolta kahdenvälisistä suhteistaan Venäjään huolimatta siitä, miten EU:n ja Venäjän väliset suhteet kehittyvät” (%)

KUVIO 7. ”Suomen ei pitäisi ottaa kantaa sellaisiin kansainvälisiin kysymyksiin, jotka asettaisivat hyvät Venäjä-suhteemme vaakalaudalle” (%)

jotka ottavat voimakkaasti kantaa terävemmän linjan puolesta. Toinen ryhmä muodostuu keskustan, perussuomalaisten, kristillisdemokraattien ja Liike Nytin äänestäjistä. Tässä leirissä kannanotot jäävät hillityiksi ja pitkälti vaille mielipidesuuntaa. Vain kristillisdemokraattien äänestäjien enemmistö (53 %) ryhmittyy varovaisen linjan taakse.

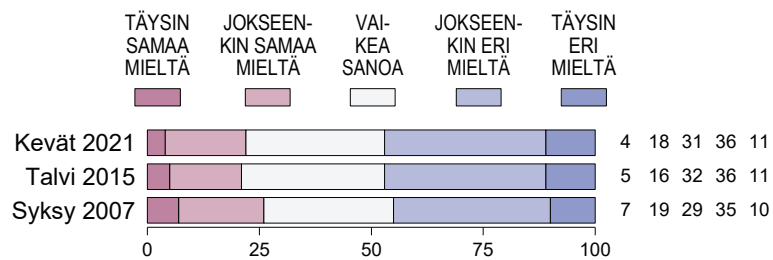
Samainen jako on nähtävissä myös faktorianaalysin tuloksissa (seuraavalla sivulla) ja se ponnahtaa esiin myös tiedusteltaessa, pitäisikö Venäjä-suhteiden hoito reitittää nykyistä useammin kulkemaan Brysselin kautta.

Suomalaiset eivät suuremmin innostu tästä ajatuksesta, sillä koko väestöstä alle neljännes (22 %) ajattelee, että Suomen kannattaisi hoitaa Venäjä-suhteitaan enenevästi EU:n kautta eikä kahden-

keskisesti. Toisaalta myöskään kahdenvälisyyden ystävät eivät muodosta enemmistöä. Heidän osuutensa jää alle puoleen (47 %), ja vaille kantaa olevien osuus (31 %) on suurehko (Kuvio 8).

Puolueiden kannattajaryhmien leirijako kääntyy EU-ulkopolitiikan kohdalla pääläelleen. Keskustan, perussuomalaisten, kristillisdemokraattien ja Liike Nytin äänestäjät ottavat voimakkaan torjuvan kannan EU:n roolin kasvattamiseen Suomen Venäjä-suhteiden hoidossa. Sateenkaaripuolueita kannattavat ottavat kantaa paljon hillitymmän ja tämä joukko jää vaille selkeää mielipidesuuntaa. Leiristä erottuvat nyt puolestaan RKP:n kannattajat, joista noin joka toinen (49 %) tukeutuisi nykyistä enemmän EU:hun maamme Venäjä-suhteiden hoidossa.

KUVIO 8. "Suomen kannattaisi hoitaa Venäjä-suhteitaan enenevästi EU:n kautta eikä kahdenkeskisesti" (%)

VENÄJÄ-ASENTEIDEN KYYHKYT JA HAUKAT

Lähes kaikki suomalaiset suhtautuvat laajalti kriittisesti Venäjällä vallitseviin yhteiskunnallisiin oloihin. Kysymys yhteistyöstä Venäjän kanssa kuitenkin jakaa kansaa tiukempaa linjaa kannattaviin haukkoihin ja yhteistyöhakuisiin kyyhkyihin.

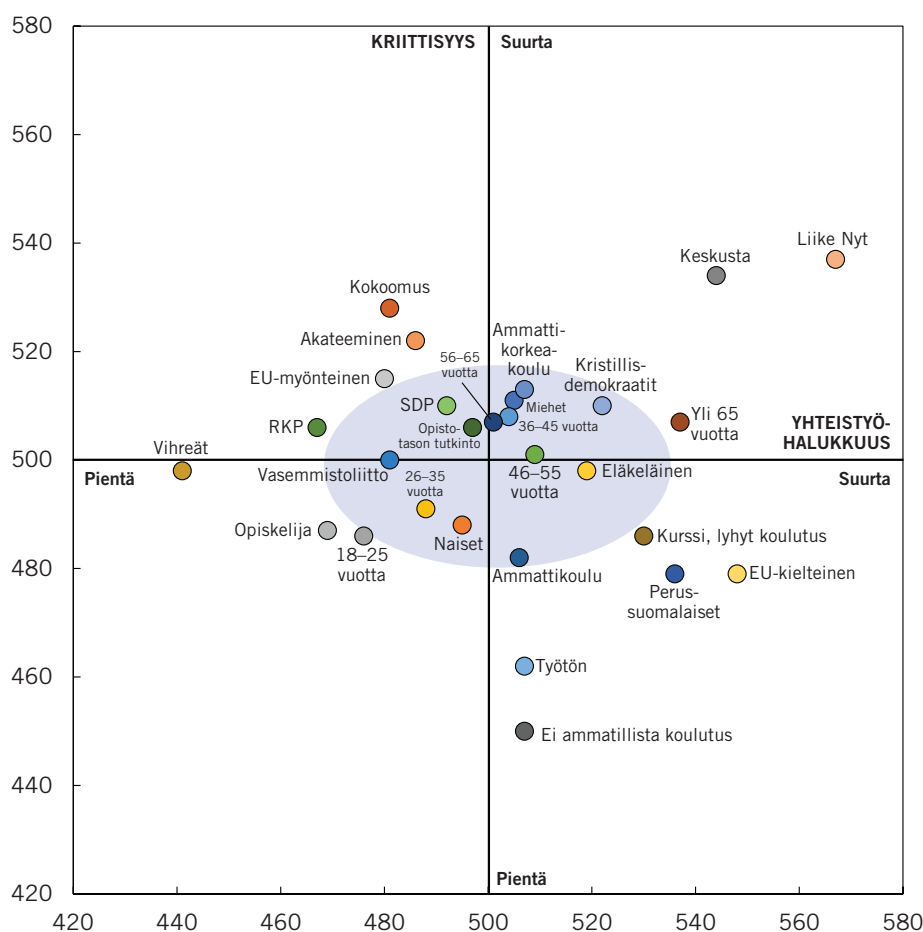
Suomalaisten Venäjä-asenteita tutkittiin myös faktorianalyysin avulla. Tässä julkaisussa käsitellyistä Venäjä-luonnehdinnoista erottui selvimmin kaksi faktoria, jotka nimettiin kriittisyydeksi^a ja yhteistyöhakuisuudeksi (ks. Liitetaulukko 1 seuraavalla sivulla).

Eri väestöryhmien väliset suhtautumiserot tulevat näkyviin näiden faktoreiden määrittämällä asennekartalla (Kuvio 9). Ryhmien sijaintipisteet kartalla kuvaavat niiden välisiä asenne-eroja sekä toisiinsa että väestön keskimääräisiin näkemyksiin (akselien leikkauspiste), jotka ovat vahvan Venäjä-kriittisiä mutta samalla varsin yhteistyöhakuisia.

Kartasta ilmenee, että suurin osa väestöryhmistä jää varsin lähelle keskikohtaa ja eri ryhmien väliset erot Venäjä-kriittisyydessä jäävät kaiken kaikkiaan melko vähäisiksi. Sitä vastoin erot yhteistyöhakuisuudessa piirtyvät kriittisyyttä suuremmiksi ja erityisesti puolueiden äänestäjäryhmiä leimaa kaksi vaihteeltaista suhtautumistapaa.

Pystyakselin vasemmalle puolelle jäävät ryhmät ovat keskimääräistä vähemmän yhteistyöhakuisia Venäjän suuntaan. Näitä ryhmiä voidaan kutsua Venäjä-suhteiden haukoiksi. Äärimmäisenä vasemmalla ovat vihreiden kannattajat, joiden suhtautuminen kahdenväli-

KUVIO 9. Väestöryhmien Venäjä-kriittisyys ja yhteistyöhakuisuus (faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin)

^a Kriittisyysfaktoria kuvaava Venäjä-kriittisyys ei ole sama asia kuin edellä kuviossa 1 esitetty myönteisen tai kielteisen venäjäsuhautumisen mittari.

seen yhteistyöhön ja kauppaan Venäjän kanssa on selvästi epäilevintä. Myös opiskelijoiden ja RKP:tä äänestävien yhteistyöhakuisuus jää vaisuksi. Kokoomuksen kannattajat ja akateemisesti koulutetut taas erottuvat hieman keskimääräistä Venäjä-kriittisempinä.

Akselin oikealla puolella sijaitsevat Venäjä-suhteiden kyyhkyt. Näiden väestöryhmien yhteistyöhakuisuus Venäjän suuntaan on keskimääräistä suurempaa. Merkilläpantavaa on, että kyyhkyjen välillä erot Venäjä-kriittisyydessä kas-

vavat. Oikealla ylhäällä erottuvat Liike Nytiä ja keskustaa äänestävät, joiden ajattelussa yhdistyvät sekä voimakas Venäjä-kriittisyys että yhteistyöhakuisuus. Samasta ruudusta löytyy myös varsin yhteistyöhakuinen yli 65-vuotiaiden ryhmä.

Oikealla alhaalla majailevat puolestaan EU-kielteiset, perussuomalaisten kannattajat sekä vähän koulutettujen ryhmät, joissa yhdistyvät keskimääräistä suurempi yhteistyöhakuisuus ja hieman vähäisempi kriittisyys.

LIITETAULUKKO 1. Venäjään suhtautumisen perusulottuvuudet ja niiden faktorilataukset*

	"Kriittisyys"	"Yhteistyöhakuisuus"
Keskusjohtoinen diktatuuri	0,781	
Epävakaa ja arvaamaton	0,752	
Kehittyvä demokratia	-0,681	
Eriarvoinen, suuret tulo- ja hyvinvointierot	0,628	
Epäluotettava sopimuskumppani	0,609	
Merkittävä sotilaallinen uhka	0,602	
Nopeasti kehittyvä ja vaurastuva	-0,559	
Suomen tulee pitää huolta kahdenvälisistä suhteistaan Venäjään, huolimatta siitä miten EU:n ja Venäjän väliset suhteet kehittyvät		0,763
Venäjä on Suomelle tärkeä kauppakumppani, eikä kauppasuhteitamme pidä heikentää talouteen liittymättömien ongelmien takia		0,712
Tärkeä kauppakumppani		0,687
Suomen kannattaisi hoitaa Venäjä-suhteitaan enenevästi EU:n kautta eikä kahdenkeskisesti		-0,680
Hyvä naapuri ja yhteistyökumppani	-0,520	0,602
Vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole nykyisin mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti	-0,451	0,597

* Mitä suuremman latauksen muuttuja saa, sitä enemmän se selittää kyseisen faktorin vaihtelua.

VIITTEET

- 1 Ks. Huang (2020).
- 2 Ks. Metelinen (2020).
- 3 Pienen vastaajamäärän vuoksi Liike Nytin, RKP:n ja kristillisdemokraattien kannattajia koskevat tulokset ovat suuntaa antavia.
- 4 Tulokset on luettavissa EVAn Arvo- ja asennetutkimusten Arvopankki-tietokannasta, <https://arvopankki.eva.fi/taustat.php?q=29&v=20051>. Tuolloinen kysely toteutettiin vuoden 2004 lopussa, ja sen tulokset on raportoitu julkaisussa Torvi ja Kiljunen (2005).
- 5 EVAn vuoden 2007 Arvo- ja asennetutkimuksessa Suomen Venäjä-suhteissa erityisen tärkeänä pidettiin ympäristöön, liikenteeseen, energiaan sekä kaupan tulleihin ja tariffeihin liittyvien kysymysten hoitoa, ks. Haavisto ja Kiljunen (2008), s. 69.
- 6 Ks. Helwig ym. (2020).

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2015). Turvallisuudentunne horjuu – Venäjä ja terrorismi huolettavat suomalaisia, teoksessa Apunen, M. ym. (2015) Ken on maassa jämäkin?, EVAn arvo- ja asennetutkimus 2015, EVA Raportti, Taloustieto, <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/03/Ken-on-maassa-jamakin.pdf>
- Haavisto, I. ja Kiljunen, P. (2008). Kenen joukoissa seisot – EVAn Suomi, EU ja maailma -asennetutkimus 2008, EVA Raportti, Taloustieto, http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/2166_kenen_joukoissa_seisot.pdf
- Helwig, N., Jokela, J. ja Porlela, C. (2020). Sharpening EU sanctions policy for a geopolitical era, Publications of the Government's analysis, assessment and research activities 2020:31, Prime Minister's Office, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162257>
- Huang, C. (2020). Views of Russia and Putin remain negative across 14 nations, Pew Research Center Summer 2020 Global Attitudes Survey, Pew Research Center, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/12/16/views-of-russia-and-putin-remain-negative-across-14-nations/>
- Metelinen, S. (2020). Suomalaisten luottamus Venäjään horjuu, mutta Nato-kannatukseen se ei vaikuta, EVA Artikkelit 28.11.2020, Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA, <https://www.eva.fi/blog/2020/11/28/suomalaisten-luottamus-venajaan-horjuu-mutta-nato-kannatukseen-se-ei-vaikuta/>
- Torvi, K. ja Kiljunen, P. (2006). Ikkunat auki maailmaan, EVAn Suomi, EU ja maailma-asennetutkimus 2006, EVA Raportti, Taloustieto, http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/1523_ikkunat_auki_maailmaan.pdf
- Torvi, K. ja Kiljunen, P. (2005). Onnellisuuden vaikea yhtälö – EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005, EVA Raportti, Taloustieto, http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/1110_onnellisuuden_vaikea_yhtalo.pdf

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 059 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on kokoväestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 24.3.–7.4.2021. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internetpaneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

EVA Analyysin *Venäjältä vieroitettut* kirjoittaja

EVA:n tutkimuspäällikkö
ILKKA HAAVISTO

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)